

یاسای وهزارهتی دارایی و ئابووری ههریمی کوردستانی عێراق

به ناوی خوی بهخشنده و میهره بان

به ناوی گه له وه

ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی عێراق

ژماره ی بریار: ۳۹

میژووی بریار: ۱۱/۲۳/۱۹۹۲ز

۲۹/گه لاریزان/۲۶۹۲کی

«بریار»

به پیی ی حوکمه کانی برگه ی (۱) له ماده ده (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ و پیشینازی وهزیری دارایی و ئابووری و بریار له سهردانی ئه نجومه نی وهزیران، ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی عێراق له دانیشتنی رۆژی ۲۳/۱۱/۱۹۹۲ دا بریاری ده رکردنی ئه م یاسایه ی دا.

یاسای ژماره (۱۳) ی سالی ۱۹۹۲ یاسای وهزارهتی دارایی و ئابووری هریمی کوردستانی عێراق

ماده ی یه گه م:

مه به ست له م ووشانه ی خواره وه بو خواسته کانی ئه م یاسایه ماناکانی ته نیشتیانه:

- ۱- هریم: هریمی کوردستانی عێراق.
- ۲- وهزارهت: وهزارهتی دارایی و ئابووری هریم.
- ۳- وهزیر: وهزیری دارایی و ئابووری هریم.
- ۴- بریکار: بریکاری وهزارهتی دارایی و ئابووری هریم.
- ۵- ئه نجومه ن: ئه نجومه نی راویژکاری وهزارهتی دارایی و ئابووری هریم.

ماده ی دووم:

ئامانجی وهزارهت دانانی بنچینه گشتی یه کانی به رتبه بردن و رتیکه خستنی سه رچاوه کانی دارایی و ئابووری یه و چاودیری کردنی ساغله میی هه لسه و راندنیان و به ده یه تانی به کارخستنیان به باشته رین شیوه و دانانی مووچه ی گشتیی هریم و جیبه جتی کردنی درتیه ی پرۆگرامه کانی بازرگانی ده ره وه و ناوه وه پشتگیری کردنی کهل و په له بنچینه یی یه کانی کوومه لگا و رتیکه خستنی که رتی تایه تی و تیکه لا و بو هاندانی «مدخرات» ی نیشتمانی و «استثمار» ی بیانی وله چوارچینه ی سیاسه تی دارایی و ئابووری و نه خشه کانی گه شه پیدانی هریمدا.

ماددهی سټ يه م:

مه لټه ندى وه زارده ت له مانه پټك دئ:

يه كم م: وه ذير: سه روگي بالاى وه زارده ته وه برپرسياره له رټنوټني كړدنيدا له كار دكانيدا وسه بره رشتي وچاودټيري كړدني چالاكي يه كاني وله ويشه وه نهو بريارو فرمان ورټنمايي يانه وهه رشتي ك په يو دندبي به نه ركه كاني وه زارده ت و دام وده زگاناني وگشت كاروباره ئيداري و دارايي وري ك وپټكي يه وه هه يه ددرده چن له چوارچټوه ي ياساو په يره دو رټنمايي يه كار پټكراوه كاندا وله برام بهر نه نجوومه ني وه زيراندا بهو سيفه ته ي نه ندا ميكي هاوبه شټي بهرپرسياره ويؤ هه يه هه ندئ له ده سه لاته كاني به بريكار يا بهرټوده بهر گشتي يه كان يا هر يه كټي كه په سندي بكا بسپټري.

دوو دم: نووسينگه ي وه ذير: مووچه خوړټك به پله ي بهرټوده بهر له كارمه ندان و ليها تروان سه روگايه تبي ده كا ونه و نه ركانه به جټ دټيني كه وه ذير پټ ياني ده سپټري بهرپرسياره ده بيت له رټكخستن وپاراستني ده فته روئه وراقه تا يبه تي يه كاني وه ذير وچند مووچه خوړټكيش ياريددي ده ده ن.

سټ يه م: لقى بانقى ناوه ندى له هه رټيدا: راسته وخو به وه زيردوه ده به سترټته وه و سياهه تي دراو (صيرفه) داده ني وسه بره رشتي وچاودټيري بانقه كاني ناو هه رټم ونووسينگه ي كو مپانيا كاني داين كړدن «تامين» له رووي هونه ري وئيدار يه وه ده كا و مووچه خوړټك به پله ي بهرټوده بهر گشتي سه روگايه تي ده كا.

چواردم: بريكاري وه زارده ت: نهو نه ركانه به جټ دټيني كه وه ذير پټ ياني ده سپټري.

پټنجه م: نووسينگه ي بريكاري وه زارده ت: مووچه خوړټك به پله ي بهرټوده بهر له كارمه ندان و ليها تروان سه روگايه تبي ده كا ونه و نه ركانه به جټ دټيني كه بريكار پټياني ده سپټري.

شه شه م: كو مپټيو ته ر: مووچه خوړټك به پله ي بهرټوده بهر له و ليها تروان سه روگايه تبي ده كا و راسته وخو به بريكاري وه زارده ته وه ده به سترټته وه. حه و ته م: بهرټوده بهر يه تي چاودټيري بازار دكان: فرمان بهرټيكي به توانا و ليها ترو به پله ي بهرټوده بهر سه روگايه تي ده كات و راسته وخو به بريكاري وه زارده ت ده به سترټته وه.

هه شه م: نه نجوومه ن:

۱- نه نجوومه نيكي راويژگاري له وه زارده تدا به سه روگايه تي وه ذير پټكدي ونه مانه ش نه ندا مي ده بن:

نه ندا م

۱- بريكاري وه زارده ت

- ۲- به‌رتوه‌بهره گشتیبه‌کافی وه‌زارهت نه‌ندام
- ۳- به‌رتوه‌بهری لقی بانقی ناوه‌ندی هه‌رتیم نه‌ندام
- ۴- هه‌ر کارمه‌ند و پسیپۆرتیک له‌ناو وه‌زارهت و ده‌روه‌ی دا که وه‌زیر ده‌به‌وی
به‌شیتویه‌کی هه‌میشه‌یی یا کاتی سوودیان لی بیئیری نه‌ندام.
- ب- نه‌نجوومه‌ن له نه‌خشه‌ی گشتیی وه‌زاره‌تدا ده‌کوئلیته‌وه و بیریاری له‌سه‌ر ده‌داو
به‌دوای جیبه‌جی کردنی‌دا ده‌چۆ و پیتشینازی سیاسه‌تی دارایی وه‌زارهت ده‌کا
وله‌و راپۆرتیه‌ ده‌وری یانه ده‌کوئلیته‌وه که به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی نه‌خشه‌دانان
وبه‌دواداچوون سه‌بارته به‌وه‌زارهت ناماده‌ی ده‌کا و له‌وکۆسپانه ده‌کوئلیته‌وه
که رتیگه به‌کاره‌کافی وه‌زارهت ده‌گرن و چاره‌سه‌ری عه‌مه‌لی یان بۆ داده‌نتی وله‌و
پروژه‌ی یاساو په‌یره‌و ورتیمایی یانه‌ش ده‌کوئلیته‌وه که په‌یوه‌ندی یان
به‌کاره‌کافی وه‌زاره‌ته‌وه هه‌یه وه‌روه‌ها بیرورای سه‌بارته به‌هه‌ر کیشه‌یه‌ک
ده‌رده‌بیری که وه‌زیر ده‌یخاته به‌رده‌می.
- نۆبه‌م: به‌رتوه‌بهرتییی یه‌گشتی یه‌کان: به‌رتوه‌بهرتییی گشتی یه‌کان نه‌مانه‌ن:
- ۱- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی دارایی که نه‌مانه‌ی پتوه ده‌به‌سترتیه‌وه:
- ا- به‌رتوه‌بهرتییی موچه.
- ب- به‌رتوه‌بهرتییی ژمیریاری.
- ج- به‌رتوه‌بهرتییی میلاک و خزمه‌ت.
- د- به‌رتوه‌بهرتییی مه‌سه‌رف و کاروباری دارایی.
- ه- به‌رتوه‌بهرتییی چاودیری و پشکنینی دارایی.
- ۲- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی ده‌سکه‌وت که نه‌مانه‌ی پتوه ده‌به‌سترتیه‌وه:
- ا- به‌رتوه‌بهرتییی باج.
- ب- به‌رتوه‌بهرتییی گومرگ.
- ج- به‌رتوه‌بهرتییی مولک.
- د- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی بازرگانی که نه‌مانه‌ی پتوه ده‌به‌سترتیه‌وه:
- ا- به‌رتوه‌بهرتییی بازرگانی ناوخت.
- ب- به‌رتوه‌بهرتییی بازرگانی ده‌روه.
- ج- به‌رتوه‌بهرتییی تو‌مار کردنی کۆمپانیا.
- د- به‌رتوه‌بهرتییی چاودیری کردنی بازار.
- ۴- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی دیوان که نه‌مانه‌ی پتوه ده‌به‌سترتیه‌وه:
- ا- به‌رتوه‌بهرتییی کاروباری یاسایی.
- ب- به‌رتوه‌بهرتییی ئیداره‌و کاروباری که‌سان.
- ج- به‌رتوه‌بهرتییی ژمیریاری و پیتداچوونه‌وه.
- ۵- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی خانه‌نشینی هه‌رتیم که به‌رتوه‌بهرتییی یه‌کانی
خانه‌نشینی پارتیزگاکانی هه‌رتیمی پتوه ده‌به‌سترتیه‌وه.
- ۶- به‌رتوه‌بهرتییی گشتیی نه‌خشه‌دانان و به‌دواداچوون.

ماددهی چوارم:
یه که م: ئه رک و تایبه تکاری یه کانی دام و ده زگاکانی و هزاره ت به پیتره و تیک دیاری ده کری.

دووه م: وه زیر بوی هیه به پی ی پیویست به رتوه به ریتی و به ش و لقی نوی پیکبیتی یا بیانخاته پال یه کتر.

ماددهی پینجه م:
ده پی وه زیره په یوه نداره کان حوکه کانی ئه م یاسایه جیبه جی بکه ن.

ماددهی شه شه م:
ئه م یاسایه له رۆژی بلا و کردنه و دیه وه له رۆژنامه ی ره سمیدا کاری پیده کری.

نمژاد احمد عزیز ناغا

و/سه رۆژی ئه نجوومه نی نیشتمانی کوردستانی عیراق

«هۆیه کانی ده رکردنی ئه م یاسایه»

له بهر ئه وه ی بنیادی ژیره وه ی ئابووری کوردستانی عیراق و یران کرا وه و میکانیزمی به ره مه پینان تیاید له لایهن رژیمه یه که له دوا ی یه که کانه وه که دوا یینان رژیمی ئیستایه تیک شکیترا وه و به مه به سستی بنیاتانه وه ی ئابووری کوردستان و گه شه پیکردنی و ریکخستنی پاره و پوولی هه ریم و چاودیری کردنی ساغله میی هه لسوراندنی و به دیه پینانی با شترین شیوه بۆ به کارخستنی و له به ریکه پینانی یه که مین و هزاره ت بۆ هه ریمی کوردستانی عیراق دوا ی ئه و تا قیکردنه وه دیو کراتیبه ی گه لی کوردستانی عیراق سه رکه و تووانه سازی دا و له دایکبوونی ئه نجوومه نی نیشتمانی کوردستانی عیراق له گه رمه ی کاره سات و گۆرانکاریدا و له بهر دامه زراندنی و هزاره تیک به ناوی و هزاره تی دارایی و ئابووری یه وه ، ئه م یاسایه ده رکرا .